

Aan de heer drs S. Dekker
Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Amsterdam, 13 mei 2014

Geachte heer Dekker,

Kunsten '92, vereniging voor kunst, cultuur en erfgoed, met zo'n 400 leden, is de pleitbezorger voor een sterke en toegankelijke kunst- en cultuursector in Nederland. Onze sector heeft de Nederlandse kijker veel te bieden en dat blijkt ook uit het rijke en diverse aanbod van kunst en cultuur op de publieke en de commerciële zenders in Nederland. Wij constateren dat de aandacht voor kunst en cultuur op de publieke zenders, door de keuzes die daar gemaakt zijn, de laatste jaren aan kwaliteit en massa heeft gewonnen. Dat is een goede ontwikkeling, voor de publieke omroep en voor de cultuursector. Wat ons betreft zou een toekomstbestendige omroep in al zijn vormen meer garanties moeten bieden voor de verdere ontwikkeling van deze kerntaak van de publieke omroep dan tot nu toe mogelijk is. De handvatten die het advies **'De tijd staat open'** van de **Raad voor Cultuur** biedt, dragen daar niet als vanzelfsprekend aan bij.

De publieke omroep is de grootste cultuur(co)producent en het grootste cultuurplatform van Nederland, en speelt daarmee een hele belangrijke rol in onze sector. Niet in de laatste plaats omdat het bereik van cultuur via de netten en zenders van de publieke omroep en daaraan gekoppelde media, zoals Uitzending Gemist en de digitale kanalen, altijd vele malen groter is dan dat van culturele instellingen. Het gaat daarbij om een deel van de bevolking dat niet of nauwelijks in het theater, musea, galleries, bij festivals, concerten of andersoortige evenementen komt, maar dat individueel kunst en cultuur wel degelijk hoog waardeert. En die belangstelling is nog altijd groeiende. De prioriteiten van de publieke omroep sluiten hierbij aan, in de praktijk zijn echter verbeteringen mogelijk.

Kunsten '92 beperkt zich in haar reactie op het advies van de Raad voor Cultuur op enkele punten die de programmering van kunst en cultuur op de publieke zenders betreffen:

Samenwerking met culturele instellingen

Omroepen werken veelvuldig en intensief samen met culturele instellingen. Veel interessant nieuw aanbod vindt, vaak met steun van onder andere het Mediafonds, zijn weg naar het publiek via één van de publieke platforms. De Raad voor Cultuur constateert terecht dat samenwerking en partnerships in de toekomst alleen maar belangrijker worden. Doelgroepenbereik is een belangrijke core business van de omroepen, als het gaat om de inhoud ligt de expertise veelal bij de culturele instellingen. Drijfveer voor samenwerking is vaak de wens om een zo breed en divers mogelijk publiek te bereiken. Om de kwaliteit en vooral de diversiteit van de programma's te behouden en waar nodig te verhogen, is het belangrijk dat interessant programma-aanbod, vaak van kleine producenten, zijn weg blijft vinden naar de publieke zenders. Nu wordt zo'n 90% van het culturele aanbod verzorgd of gecoproduceerd door kleine mediabedrijven in samenwerking met omroepen.

De Raad voor Cultuur stelt voor om de helft van het programmabudget buiten de omroepen om rechtstreeks te besteden bij derden. Wij betwijfelen of die maatregel tot een toename van culturele producties zal leiden. De concurrentie om het budget die ontstaat met omroepen, kan de samenwerking tussen omroep en sector onder druk zetten. Concurrentie met commerciële aanbieders kan ten koste gaan van culturele, vaak duurdere, producties. Ook de aanstelling van hoofdredacteurs, die door de NPO worden aangestuurd, leidt niet als vanzelf tot een beter cultureel aanbod. Tussen culturele instellingen, onafhankelijke film- en televisieproducenten en omroepen is een stevig netwerk gebouwd, waarin registraties en producties tot stand komen en veel aandacht is voor marketing en publieksparticipatie. Het ontbreekt de NPO aan het voor die samenwerking benodigde apparaat en het is onduidelijk welke inhoudelijke bevoegdheden en verantwoordelijkheden bij nieuwe hoofdredacteurs gelegd gaan worden.

Cultureel ondernemerschap

Terwijl cultureel ondernemerschap - vaak in de gedaante van publiek-private samenwerking - wordt opgelegd aan de culturele sector, wordt de publieke omroep daarvan uitgesloten. Veel initiatieven zijn verboden vanwege 'bijdragen aan winst voor derden'. Die enge hantering van de grens tussen publiek en privaat bemoeilijkt al jaren de relatie tussen omroepen en culturele instellingen. Meer nog dan het vrijgeven van het budget van de publieke omroep, zal de verruiming van de mogelijkheden tot samenwerking leiden tot vergroting van de toegankelijkheid van het publieke bestel voor de culturele instellingen. Wij pleiten ervoor om de omroepen als cultuurplatforms te beschouwen, die een belangrijke functie vervullen voor culturele instellingen en onafhankelijke producenten. Zeker als, zoals voorgesteld door de Raad voor Cultuur, de omroepen meer zelf moeten gaan produceren in concurrentie met commerciële productiemaatschappijen, is een verruiming van de Mediawet noodzakelijk.

Borging innovatie en talentontwikkeling

Innovatie en talentontwikkeling zijn de belangrijkste en meest kwetsbare kerntaken van het culturele aanbod. Hoe stel je je als publieke omroep open voor jong talent? Hoe kan publiek mediageld het beste worden aangewend voor dit doel?

Nieuw talent heeft alleen kans als niet uitsluitend wordt gekoerst op bewezen succes, marktaandeel en kijkcijfers. Het zijn vaak de kleine buitenproducenten die met steun van het Mediafonds, het Nederlands Filmfonds en deels ook via het Stimuleringsfonds voor de Creatieve Industrie, de mogelijkheid krijgen hun plannen uit te werken en te tonen (zie jaarverslag Mediafonds 2013). In de omroepplannen van het kabinet vervalt het Mediafonds in 2017. De NPO heeft daarop besloten een budget te reserveren voor dramaproducties en documentaires en een interne procedure op te stellen voor toekenning van deze budgetten (terecht voegt de Raad daar jeugd, games en talentontwikkeling aan toe).

Kunsten '92 maakt zich grote zorgen over de ophanden zijnde opheffing van het Mediafonds en het onderbrengen van innovatie en talentontwikkeling bij de NPO (bovendien zonder extra middelen). De kennis die daarvoor nu bij de bovengenoemde fondsen aanwezig is, evenals de procedures die zijn ontwikkeld om in de grote hoeveelheid aanbieders talent te kunnen onderscheiden en de juiste voorwaarden te creëren om dat tot zijn recht te laten komen, vallen niet zomaar over te plaatsen naar de NPO. Deze selecteert toch vooral op publieksbereik, waardoor met name de investering in het ontwikkelingstraject van producties een wankeler basis krijgt.

Wij pleiten ervoor om bij de inrichting van het Mediafonds nieuwe stijl de onafhankelijkheid van de toekenningen te garanderen, alsmede de vrijheid voor makers tijdens de voortgang van het ontwikkelings- en productieproces en daarbij gebruik te maken van de reeds aanwezige kennis en expertise. Te overwegen valt alsnog een samenvoeging van het Filmfonds en het Mediafonds te bewerkstelligen, met name voor de ontwikkeling van drama, documentaire en andere (nieuwe) mediaproducties. (Zie hiervoor ook de motie Verhoeven c.s. nr. 33664 d.d. 17-10-2013)

Kijkcijfers en bereik

Tot slot: geen woorden maar daden:

De publieke omroep kan zich bij uitstek profileren door een breed cultuuraanbod te verzorgen met veel smaken voor een groot en specifiek publiek. Omroepen kunnen met culturele instellingen investeren in publieksparticipatie, culturele evenementen in samenwerking en partnerships. Het bestaande netwerk tussen omroepen en culturele sector kan verder worden verdiept en uitgebreid. De Raad voor Cultuur wijst nadrukkelijk ook op die rol van de omroepen. Als regisseurs en producenten. Daarnaast kan de publieke omroep op platforms, zenders en netten een podium bieden aan een grote variatie van cultuuruitingen. Dat kan zonder de ingrijpende wijzigingen die de Raad voor Cultuur voorstelt en het is zelfs de vraag of zo'n stelselwijziging de opgebouwde samenwerking niet zal verstoren. Culturele programma's hebben een uniek publiek profiel en een groot of herkenbaar bereik. Ze zijn vaak prestigieus en ontvangen waardering in de pers en op festivals. Een volwaardige publieke omroep moet zich vooral op die aspecten richten, blijven investeren in culturele programma's en een creatieve relatie met de culturele sector opbouwen en onderhouden. Alleen zo blijft de publieke omroep bestendig voor de toekomst.

Met vriendelijke groeten,

Jet de Ranitz

Voorzitter vereniging voor kunst, cultuur en erfgoed,
Kunsten '92

cc.

Mevrouw Dr M. Bussemaker, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Cultuur- en mediawoordvoerders in de Tweede Kamer
Ministerie van OCW
Raad voor Cultuur: J.J.I. Daalmeijer, voorzitter, en J. Bartelse, algemeen secretaris